

Sygn. akt II CSK 326/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta
Piotrkowa Trybunalskiego
przy uczestnictwie D. P., Gminy Piotrków Trybunalski, P. Spółki Akcyjnej w W. i
Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. [...] w P.
o zasiedzenie nieruchomości,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania D. P.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 27 października 2014 r., sygn. akt II Ca 344/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
obciążając wnioskodawcę i uczestników poniesionymi przez nich
kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca - Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta Piotrkowa Trybunalskiego wystąpił o stwierdzenie, że nabył przez zasiedzenie własność udziału 29/48 w nieruchomości przy ul. [...] w P.. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim wniosek ten oddalił postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 r. uznając, że uczestnik – D. P., będący właścicielem udziału 24/48 w tej nieruchomości, nie mógł wystąpić z roszczeniami o zwrot nieruchomości z przyczyn uwarunkowanych politycznie (opuścił Polskę po wyzwoleniu obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie, gdzie był więziony jako małe dziecko, zamieszkał we Francji, której obywatelstwo uzyskał dopiero w 1966 r., wcześniej posiadane przez niego dokumenty nie pozwalały mu na wyjazd do Polski, ponadto do wyborów w 1989 r. nie było możliwe odzyskanie nieruchomości), co oceniać należało jako stan porównywalny z działaniem siły wyższej, skutkujący nierozpoczęciem się biegu zasiedzenia aż do ustąpienia tego stanu. Termin zasiedzenia w konsekwencji nie upłynął.

Sąd drugiej instancji postanowieniem z dnia 27 października 2014 r. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że stwierdził nabycie przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia z dniem 1 stycznia 1987 r. udziału 29/48 we współwłasności spornej nieruchomości. Zdaniem tego Sądu Skarb Państwa w 1966 r. zmienił charakter posiadania nieruchomości. Do tej pory posiadał ją w zastępstwie prawowitych właścicieli, od tego czasu natomiast, uzyskawszy na podstawie orzeczenia sądowego stwierdzenie, że nabył prawa do udziału w nieruchomości przez przemilczenie, stał się jej posiadaczem samoistnym. Nieruchomość posiadał nieprzerwanie przez 20 lat, które upłynęły najpóźniej 1 stycznia 1987 r. W tym czasie uczestnik nie podejmował żadnych działań w celu odzyskania nieruchomości, ponieważ nie był świadom, że jest jej współwłaścicielem jako spadkobierca E. P.. Do Polski nie przyjeżdżał z powodu traumy wojennej, stracił bowiem wszystkich bliskich. Dopiero w 1998 r. uzyskał bliższe informacje o spornej nieruchomości i podjął działania w celu uzyskania dokumentów wykazujących jego uprawnienia jako spadkobiercy. Sąd Okręgowy ocenił, że tego rodzaju przyczyny niepodjęcia działań w kierunku odzyskania własności nie uzasadniały oceny, iż wystąpił stan, który można było porównać z oddziaływaniem

siły wyższej. W rezultacie uznał, że zostały spełnione przesłanki do stwierdzenia zasiedzenia objętych wnioskiem udziałów.

Uczestnik D.P. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie w części dotyczącej udziału 24/48, oparł ją na podstawie naruszenia prawa materialnego polegającego na błędnej wykładni art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c. i wniósł o uchylenie w zaskarżonej części postanowienia i oddalenie wniosku oraz orzeczenie o kosztach postępowania. Sąd

Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi wystąpieniem przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to znaczy powstaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które ujął w pytaniu: „czy brak wiedzy uprawnionego, zamieszkałego od 1945 r. za granicą, o fakcie nabycia w drodze spadkobrania i przysługiwania mu udziału w nieruchomości położonej w Polsce, skutkujący niepodejmowaniem żadnych działań mających na celu przywrócenie posiadania tej nieruchomości, który to stan wyniknął z pozbawienia życia wszystkich członków jego rodziny, w tym spadkodawcy, w czasie II wojny światowej w wyniku zaplanowanych akcji eksterminacji osób pochodzenia żydowskiego i w okresie, gdy uprawniony był małym dzieckiem w wieku od 2 do 8 lat, a więc w okolicznościach nieuchronnych, niezależnych od uprawnionego, zewnętrznych w stosunku do niego, niedających się

przewidzieć ani niemożliwych do przewyciężenia przez tę osobę (przemożnych) i uniemożliwiających powzięcie wiedzy o majątku nieruchomym stanowiącym własność spadkobiercy, uzasadniają zastosowanie instytucji zawieszenia biegu terminu zasiedzenia zgodnie z art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c.?”.

Powołanie się na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego zobowiązuje skarżącego do wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację juretyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których powstały wątpliwości. Zagadnienie powinno być istotne ze względu na wagę problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Tak kwalifikowane zagadnienie nie występuje w sprawie, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego stanowiska.

Zagadnienie sformułowane przez skarżącego nie niesie w sobie tego rodzaju, nowych, nierozwiązanych problemów. Jego istotą jest próba rozciągnięcia pojęcia siły wyższej, jaką niewątpliwie stanowiły prowadzone w czasie II wojny światowej przez okupanta działania eksterminacyjne, których doświadczył uczestnik jako małe dziecko i które dotknęły całą jego bliską rodzinę w stopniu najwyższym, doprowadzając do ich śmierci, na okres późniejszy, rozciągnięty w czasie aż do chwili, kiedy uczestnik dowiedział się od krewnego o majątku nieruchomym w Polsce, który być może odziedziczył. Okres ten obejmuje ok. 50 lat, a uzasadnieniem działania w tym okresie siły wyższej uniemożliwiającej pozyskanie wiedzy o majątku i jego odzyskanie mają być przeżycia wewnętrzne i trudności uzyskania informacji wskutek wymordowania bliskiej rodziny uczestnika. Tak sformułowane zagadnienie nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne, ponieważ dotyczy kwalifikacji odległych skutków zdarzeń, które dotknęły uczestnika w okresie wczesnego dzieciństwa, lecz od czasu zakończenia II wojny światowej stan ten już nie występuje. Nie budzi wątpliwości, że stan siły wyższej powoduje skutki przewidziane w art. 121 pkt 4 k.c. kiedy występuje, nie zaś

kiedy ustanie, nawet jeśli jego konsekwencje pozostają jeszcze odczuwalne. Ich złagodzeniu służyły m. in. przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r, o majątkach opuszczonych i poniemieckich, działania C. związane z poszukiwaniem rodzin. Stan niewiedzy, niezależnie od jego przyczyn, nie jest stanem nieuchronnym, niezależnym od uprawnionego, zewnętrznym w stosunku do niego, niedającym się przewidzieć ani niemożliwym do przewyciężenia przez tę osobę, jeśli obiektywnie istnieją już warunki pozwalające go usunąć.

Wobec niewystępowania wskazywanych przez skarżącego wątpliwości przedstawione przez niego zagadnienie nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., w związku z czym Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.